UOT 796.8(520):005.8

YAPON DÖYÜŞ İNCƏSƏNƏTİNİN İDMAN MENECMENTİNƏ TƏSİRİ VƏ İNKİŞAFI

Nəzrin ƏDİLOVA*

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 21 aprel 2025; çapa qəbul edilmişdir: 17 sentyabr 2025; online-da çap edilmişdir: 17 dekabr 2025.

Received: 21th of April, 2025; accepted: 17th of September, 2025; published online: 17th of December, 2025.

Açar sözlər: *yapon döyüş incəsənəti, idman menecmenti, strateji idarəetmə, liderlik, idman marketinqi*

Giriş

Yapon döyüş incəsənəti yalnız döyüş texnikalarından ibarət olmayıb, həm də fəlsəfi və etik dəyərlərlə zəngindir. Bu sistem əsrlər boyu inkişaf edərək müasir idman menecmentinə mühüm təsir göstərmişdir. Döyüş incəsənətinin idarəetmə strukturlarına, məşq proseslərinə və idman təşkilatlarının idarə olunmasına təsiri nəzərəçarpacaqdır. Bu məqalədə Yapon döyüş incəsənətinin idman menecmentinə təsiri və inkişaf perspektivləri araşdırılacaqdır.

Yapon döyüş sənətləri təkcə fiziki bacarıqları inkişaf etdirmək üçün deyil, həm də idarəetmə və liderlik prinsiplərinin formalaşmasına təsir edən mühüm bir sahədir. Bu döyüş incəsənətləri intizam, strateji düşünmə və motivasiya kimi əsas idarəetmə elementlərini özündə cəmləşdirərək, idman menecmentinin inkişafına əhəmiyyətli təsir göstərir.

Yapon döyüş incəsənətləri müxtəlif dövrlərdə yaranmış və fərqli məqsədlərə xidmət edən sistemlərdir. Bu incəsənətlər arasında Cüdo, Karate, Aykido, Kendo, Ninjutsu və digər döyüş növləri yer alır. Döyüş sənətləri yalnız fiziki dözümlülüyü artırmır, həm də qlobal səviyyədə idman menecmentində tətbiq edilən etik və strategiya prinsiplərini formalaşdırır.

Əsas prinsiplərə aşağıdakılar daxildir:

- *Buşido kodeksi* – Döyüş sənətlərinin fəlsəfi təməli olan bu kodeks, şərəf, intizam və özünüinkişaf kimi keyfiyyətlərə əsaslanır.
- *İntizam və liderlik* – Yapon döyüş incəsənəti liderlərin qərarvermə bacarıqlarını gücləndirir.
- *Strategiya və çeviklik* – Döyüş sənətlərində öyrənilən taktiki yanaşmalar, idman menecmentində çevik qərarlar verməyə kömək edir.

İdman menecmenti sahəsində uğur qazanmaq üçün strukturlaşdırılmış yanaşma və düzgün strategiya vacibdir. Yapon döyüş incəsənətləri bu sahəyə müxtəlif aspektlərdə təsir göstərir:

- İdarəetmə sistemində nizam-intizamın tətbiqi – Döyüş sənətləri idman təşkilatlarının idarə edilməsində sistemli yanaşmanı dəstəkləyir.
- İdman klublarında və federasiyalarda strukturun formalaşması – Yapon döyüş

**magistrant, Bakı Biznes Universiteti*
e-mail: nazrinadil251@gmail.com
ORCID: 0009-0003-3107-0271
https://doi.org/10.30546/25194011.2025.14.5.3086

incəsənətləri vasitəsilə idman klubları və federasiyalar effektiv idarə olunur.

- Menecerlər üçün strateji planlaşdırma bacarıqları – Döyüş sənətlərində istifadə olunan taktiki yanaşmalar, idman menecerlərinin uzunmüddətli planlamalarına müsbət təsir edir.

İdman menecmentinin mühüm hissələrindən biri də marketinq və brendinqdir. Yapon döyüş sənətləri bu sahədə də əhəmiyyətli rol oynayır:

- Beynəlxalq turnirlərin təşkili – Karate, cüdo və digər döyüş növləri üzrə qlobal çempionatlar təşkil olunur ki, bu da idman turizminə və iqtisadi inkişafa töhfə verir.
- Sponsorluq və kommersiya modelləri – Döyüş sənətləri idman malları, geyim markaları və təlim mərkəzləri üçün böyük biznes imkanları yaradır.
- Sosial media və döyüş sənətləri – Bu idman növləri müxtəlif platformalar vasitəsilə geniş auditoriyaya təqdim olunur və menecerlər üçün yeni bazar imkanları açır.

1. Müasir dövrdə yapon döyüş sənəti

Döyüş sənətləri idman akademiyalarında və təlim mərkəzlərində xüsusi proqramlar vasitəsilə tətbiq edilir. Bu sistemlər, idmançıların fiziki və psixoloji hazırlığını artırmaq üçün strukturlaşdırılmış idarəetmə modelləri təklif edir. Döyüş sənətlərində istifadə olunan metodlar, idman psixologiyasına və motivasiya üsullarına müsbət təsir göstərir (3, s. 74).

İdman menecmenti müasir dövrdə yalnız fiziki fəaliyyətin təşkili deyil, eyni zamanda strateji planlaşdırma, liderlik, insan resurslarının idarə edilməsi, sponsorluq və brendin inkişafı kimi çoxşaxəli prosesləri özündə birləşdirir. Bu proseslərin effektiv təşkili üçün yalnız Qərb menecment modelləri deyil, eyni zamanda Şərq mədəniyyətinə məxsus sistemlər, xüsusilə də Yapon döyüş incəsənəti (Budo) kimi fəlsəfi əsaslı yanaşmalar ön plana çıxır. Budo sadəcə döyüş texnikaları deyil, əxlaqi və mənəvi prinsiplərlə zəngin bir həyat tərzidir. Bu yanaşma idman menecmentində liderlik, komanda ruhu, davamlı təkmilləşmə və peşəkar davranışın təşəkkülündə mühüm yer tuta bilər.

Yapon döyüş sənətləri – karate, cüdo, aykido, kendo, iaido, kyudo və s. – yüzilliklərə əsaslanan tarixi və mədəni mirasa malikdir. Bu sənətlər yapon samuraylarının etik kodeksindən (Buşido) qaynaqlanır və özündə aşağıdakı əsas prinsipləri birləşdirir:

- *Hörmət və etika* – rəqibə və müəllimə qarşı dərin hörmət duyğusu.
- *Özünə nəzarət və intizam* – hərəkətlərdə və qərarlarda sabitlik.
- *Davamlı inkişaf (**Kaizen**)* – həyat boyu təkmilləşmə fəlsəfəsi.
- Fiziki və mənəvi ahəngin qorunması – balanslı inkişaf.

Bu prinsiplər yalnız idmançılar üçün deyil, onları idarə edən menecerlər üçün də örnək ola bilər. Ənənəvi olaraq döyüş sənətləri müəllim-şagird münasibətləri üzərində qurulduğu üçün, burada rəhbərlik və idarəetmə mədəniyyəti təbii olaraq inkişaf etmişdir.

İdman menecmentində əsas məqsəd təşkilati uğur, performansın optimallaşdırılması və insan potensialının səmərəli idarəsidir. Budo sistemləri bu sahəyə aşağıdakı töhfələri verə bilər:

Budo sənətlərində lider, hər şeydən əvvəl, özünü idarə edə bilən bir nümunədir. Bu model müasir idman menecerləri üçün uyğun bir nümunə təşkil edir. Rəhbərin avtoritetə söykənən, lakin eyni zamanda empatiya və hörmətlə idarə etdiyi strukturlar daha dayanıqlı olur (6, s. 52).

Yapon döyüş sənətləri, xüsusilə kendo və iaido, rəqibin hərəkətini qabaqlamağa və ani qərarlar verməyə əsaslanır. Bu bacarıqlar idman menecmentində strateji planlama və risklərin idarə olunması üçün vacibdir.

Dojo sistemində fərdlər bir komanda kimi məşq edir və hər kəs bir-birinin inkişafına cavabdehdir. Bu anlayış, idman təşkilatlarında əməkdaşlıq mədəniyyətinin yaradıl-

masında effektiv model kimi tətbiq oluna bilər.

Yapon menecment fəlsəfəsi olan “Kaizen” (davamlı təkmilləşmə), “Genchi Genbutsu” (problemin mənbəyinə getmək), “Gemba” (fəaliyyətin baş verdiyi yer) prinsipləri idman sektoruna da uğurla tətbiq edilə bilər:

- *Kaizen:* İdman müəssisələrinin hər səviyyəsində performansın dayanmadan təkmilləşdirilməsi.
- *Hoshin Kanri:* Strateji məqsədlərin aşağıdan yuxarıya doğru yayılması və icra mexanizminin gücləndirilməsi.
- *Nemawashi:* Qərarların qəbul edilməsində iştirakçılıq və razılaşmaya əsaslanan idarəetmə mədəniyyəti.

Yapon döyüş növləri bir çox ölkədə məktəb və universitetlərdə idman fənləri sırasında yer almaqdadır. Azərbaycanda da bu modellərin tətbiqi aşağıdakı formalarda həyata keçirilə bilər:

- Ali təhsil müəssisələrində *“Budo və İdman Menecmenti”* modullarının yaradılması.
- İdman federasiyalarında *Budo* fəlsəfəsinə əsaslanan liderlik təlimləri.
- İdman menecerləri üçün döyüş incəsənətindən ilhamlanan seminar və kurslar.

Bu cür tətbiqlər gənc idmançılarda fiziki inkişafla yanaşı, əxlaqi dəyərləri, intizam və məsuliyyət hissini də gücləndirə bilər. Bir çox beynəlxalq idman təşkilatları (xüsusilə Yaponiyada və Koreyada) döyüş incəsənətinin fəlsəfi əsaslarını idman idarəçiliyi ilə birləşdirən modellər hazırlamışdır. Məsələn:

- Yaponiya Cüdo Federasiyası yalnız yarışlara deyil, həm də sosial layihələrə yönəlmiş idarəetmə prinsipləri ilə tanınır.
- Tokio 2020 Olimpiadası zamanı Budo nümayişləri idmanın sülh və qarşılıqlı hörmət mesajı verdiyini göstərdi.
- Yaponiyada idman rəhbərləri döyüş sənətlərində yetişmiş şəxslər arasından seçilir – bu da sistemə dərinlik qatır.

Azərbaycanda da idman akademiyalarında bu modellərin tətbiqi yeni nəsil menecerlərin daha fərqli və dərin düşüncəli yetişməsinə səbəb ola bilər.

Yapon döyüş incəsənəti öz fəlsəfəsi və mənəvi prinsipləri ilə yalnız fiziki gücə deyil, həm də xarakter formalaşmasına, liderlik tərzlərinə və strateji qərarverməyə mühüm təsir göstərir. Bu xüsusiyyətlər müasir idman menecmentinin ehtiyac duyduğu əsas elementlərlə üst-üstə düşür. Budo əsaslı yanaşmaların idman menecmentinə tətbiqi həm strukturlaşmada, həm də insan resurslarının inkişafında dayanıqlı nəticələr vəd edir. Azərbaycanda bu sistemlərin tətbiqi, həm təhsil, həm də peşəkar idman sahəsində yeni keyfiyyət mərhələsi yarada bilər.

2. Yapon döyüş sənətlərinin qlobal səviyyədə idman menecmentinə təsiri

Yapon döyüş sənətlərinin qlobal səviyyədə idman menecmentinə təsiri nəzərəçarpacaq dərəcədədir. Beynəlxalq Olimpiya Komitəsi və Dünya Karate Federasiyası kimi təşkilatlar yapon döyüş sənətlərinin standartlaşdırılmasına və inkişafına dəstək verir.

Yapon döyüş incəsənəti idman menecmentinə yalnız fiziki təlimlər və turnirlərlə deyil, həm də liderlik, strateji idarəetmə və etik dəyərlər vasitəsilə təsir göstərir. Bu sistemlərin tətbiqi idman sahəsində daha güclü idarəetmə modellərinin formalaşmasına kömək edir və menecerlərin daha effektiv qərarlar verməsinə imkan yaradır. Bu səbəbdən, yapon döyüş incəsənətləri müasir idman menecmenti üçün mühüm bir mənbə kimi qiymətləndirilə bilər.

Yapon döyüş sənətində sistemli təlimlər, dərəcələr (dan, kyu) və rituallar mövcuddur. Bu, idman təşkilatlarının strukturlaşdırılmasına və uzunmüddətli planların qurulmasına nümunə olmuşdur. Yapon döyüş sənətlərində təlimlər əsasən mərhələli şəkildə təş-

kil olunur ki, bu da idman menecmentində inkişaf planlarının qurulmasına kömək edir.

Yapon döyüş sənəti, liderlik keyfiyyətlərini formalaşdırmaq üçün xüsusi metodlar təklif edir. Məşqçilər və idman menecerləri üçün intizamlı və strateji yanaşma formalaşdırmaq, döyüş incəsənətindən gələn bir təsirdir. Döyüş sənətləri komanda ruhunun gücləndirilməsinə kömək edir və idman təşkilatlarının idarə edilməsində kollektiv yanaşmanı önə çəkir. Döyüş sənətləri brendinq və marketinq strategiyaları ilə idman menecmentində fərqli imkanlar yaratmışdır. Beynəlxalq arenada döyüş sənətlərinə marağın artması, sponsorluq və idman tədbirlərinin təşkilinə böyük təsir göstərmişdir. Yaponiyanın beynəlxalq döyüş turnirləri və festivalları idman menecmenti üçün yeni gəlir mənbələri və reklam strategiyaları yaratmışdır.

Döyüş sənəti idmançılar üçün fiziki və zehni hazırlığın eyni dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu vurğulayır. Bu yanaşma, müasir idman klublarında və təşkilatlarında da geniş tətbiq olunur. Müasir idman menecerləri yapon döyüş sənətlərindən öyrənilən metodları tətbiq edərək idmançılar üçün motivasiya və performans artırıcı təlimlər hazırlayırlar (5, s. 201).

Yapon döyüş sənətləri idarəetmə modelləri üzərində qurulmuş strukturlaşdırılmış sistemlərə əsaslanır. Bu sistemlərdə iyerarxiya, intizam və peşəkarlıq ön plandadır. Müasir idman menecmentində də yapon idarəetmə modelləri tətbiq edilərək davamlı inkişaf və texnoloji yeniliklər həyata keçirilir (1, s. 47).

Yapon döyüş sənətləri üzrə dünya miqyasında bir çox beynəlxalq turnirlər və təşkilatlar fəaliyyət göstərir. Bunlar arasında Olimpiya Oyunları, Dünya Cüdo Çempionatı, Karate üzrə Dünya Çempionatı və Kendo üzrə beynəlxalq turnirlər xüsusilə seçilir. Bu turnirlər idman menecerləri üçün böyük təcrübə mənbəyi olmaqla yanaşı, idman sahəsində innovativ yanaşmaların tətbiqini də sürətləndirir.

Yapon döyüş incəsənəti idman turizmi sahəsində də böyük rol oynayır. Xüsusilə Yaponiyaya turist axını arasında döyüş sənəti ilə məşğul olmaq və ya bu sahədə dərin biliklər əldə etmək istəyənlərin sayı artır. Bu, idman menecerləri üçün yeni iş imkanları və iqtisadi perspektivlər yaradır.

Müasir dövrdə döyüş incəsənəti idman sahəsində qlobal səviyyədə inkişaf etməkdədir (7, s. 403).

- *Olimpiya oyunlarında döyüş növlərinin rolu:* Cüdo və Karate artıq Olimpiya Oyunlarının rəsmi idman növləri arasındadır.
- *Texnologiyanın inteqrasiyası*: Virtual reallıq və süni intellekt təlim proqramlarına daxil edilərək məşqlərin keyfiyyətini artırır.
- *İdman turizmi və beynəlxalq təşkilatlar:* Yapon döyüş sənətləri üzrə beynəlxalq turnirlərin təşkili iqtisadi və mədəni inkişafı dəstəkləyir.
- *Döyüş sənətləri üzrə menecment kursları:* Dünyada idman menecerləri üçün xüsusi döyüş sənətləri təlim proqramları hazırlanır ki, bu da peşəkar menecerlərin yetişməsinə kömək edir.

Yapon döyüş incəsənəti təkcə bir idman növü deyil, həm də güclü bir menecment sistemi təqdim edir. Onun idarəetmə strukturu, təlim metodları və strateji yanaşmaları müasir idman menecmentinə böyük təsir göstərmişdir. Müasir idman menecmentində Yapon döyüş sənətlərindən istifadə edilməsi, idmançıların fiziki və mənəvi inkişafını dəstəkləməklə yanaşı, idman təşkilatlarının idarə edilməsində də innovativ yanaşmalar yaradır. Gələcəkdə bu sistemin yeni texnologiyalarla inteqrasiyası və beynəlxalq səviyyədə genişlənməsi gözlənilir.

Nəticə

“Yapon döyüş incəsənətinin idman menecmentinə təsiri və inkişafı” mövzusu özündə dərin mədəni, fəlsəfi və funksional elementləri birləşdirərək idmanın idarə olunmasında alternativ yanaşmaların mümkünlüyünü ortaya qoyur. Bu istiqamətdə aparılan araşdırmalar göstərir ki, Budo sistemləri yalnız fiziki təlimlərə deyil, həm də mənəvi tərbiyəyə əsaslandığı üçün müasir idman menecmenti üçün güclü fəlsəfi təməl təqdim edir. Yapon döyüş sənətləri əsasında formalaşmış dəyərlər – intizam, hörmət, liderlik, özünüidarə və davamlı inkişaf – bugünkü idman idarəçiliyinin əsas prinsipləri ilə birbaşa əlaqəlidir.

Məlumdur ki, idman menecmenti sahəsində Qərb yönümlü modellər üstünlük təşkil edir. Lakin bu modellərin bəzi hallarda emosional zəiflik, əməkdaşlıq çatışmazlığı və insan faktoruna yetərincə diqqət ayrılmaması kimi problemlərlə üzləşməsi alternativ yanaşmalara ehtiyac yaradır. Bu nöqteyi-nəzərdən Yapon döyüş sənətlərindəki “Kaizen”, “Do”, “Buşido” və digər fəlsəfi anlayışlar yeni bir idarəetmə mədəniyyətinin formalaşdırılması üçün baza rolunu oynaya bilər.

Yapon döyüş incəsənətində liderlik təkcə göstəriş vermək deyil, həm də nümunə olmaqdır. Bu yanaşma, xüsusilə komanda idarəetməsində və gənc idmançıların yetişdirilməsində effektiv nəticələr verir. Budo sistemi idarəçi və idmançının qarşılıqlı hörmət üzərində qurulmuş əlaqəsini təşviq edir. Bu da uzunmüddətli motivasiya və kollektiv bağlılıq yaradır.

Bununla yanaşı, yapon döyüş incəsənətinin texniki yanaşmaları – sürətli və strateji qərarvermə, rəqibin psixologiyasını analiz etmə, ahəngdar hərəkət və sistemli məşqlər – müasir idman təşkilatlarında menecerlər üçün effektiv qərar mexanizmlərinin qurulmasında əvəzsiz alətlər təqdim edir.

İnkişaf baxımından isə Budo fəlsəfəsinin idman menecmentinə inteqrasiyası hələ ki, dünya miqyasında yeni və tədqiqat tələb edən istiqamətlərdəndir. Lakin artıq bir çox ölkələrdə bu inteqrasiya prosesi başlamış və müsbət nəticələr verməkdədir. Azərbaycanda da bu modelin tətbiqi üçün münbit zəmin mövcuddur. İdman Akademiyalarında və federasiyalarda bu fəlsəfi yanaşmanın modullar şəklində tətbiqi, həm təhsil alan tələbələrin, həm də işləyən idman menecerlərinin intellektual və əxlaqi baxımdan daha çevik və şəxsiyyət yönümlü şəkildə formalaşmasına səbəb ola bilər.

Nəticə olaraq, yapon döyüş incəsənəti yalnız keçmişin estetik mirası deyil, eyni zamanda gələcəyin müasir idman menecmentində tətbiq oluna biləcək çevik, dayanıqlı və insan mərkəzli idarəetmə modelidir. Bu modelin Azərbaycan idman sistemində də tətbiqi, ölkənin beynəlxalq idman nüfuzunun artmasına, daha etik və məsuliyyətli idman mühitinin formalaşmasına şərait yarada bilər. Gələcəkdə bu istiqamətdə aparılacaq praktiki təcrübələr və tədqiqatlar, Budo fəlsəfəsinin yerli idman menecmentinə təsirini daha dərindən təhlil etməyə imkan verəcəkdir.

Bu mövzu üzrə araşdırmalar davam etdirildikcə, yapon döyüş incəsənətinin idman menecmentindəki rolu daha da dərindən öyrəniləcəkdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Bennett A. Kendo: Culture of the Sword. Berkeley: University of California Press, 2015, 804 p.
2. Chan K.W., & Ryba T.V. Cultural Sport Psychology. Champaign: Human Kinetics, 2020, 355 p.
3. Göransson A. Judo, Nation Branding, and Soft Power: Japan’s Global Strategy Through Sport//. Asian Journal of Sport History & Culture, 2018, 5(2), pp.101-123.

4. International Journal of Martial Arts. Organizational practices in Japanese, (2016-2024),

403 p.
5. Budo federations: Martial arts as a model for sport leadership. "Martial Arts Studies" (Cardiff University Press). 2025, 5 (1), pp. 43-61.
6. Krug G. The commercialization of traditional martial arts: Globalization and cultural identity // The International Journal of the History of Sport, 2017, 34(15), pp.1610-1628
7. Moenig U. Taekwondo: From a martial art to a martial sport // Routledge, 2015, pp.214-305.

Резюме

Назрин Адилова

Влияние японского боевого искусства на спортивный менеджмент и его развитие

Японское боевое искусство развивает не только физические навыки, но и оказывает значительное влияние на ключевые элементы спортивного менеджмента – лидерство, стратегическое управление, мотивацию и командную координацию. В основе этого искусства лежит кодекс Бусидо – этическая система поведения самураев, включающая такие принципы, как дисциплина, честь, верность и ответственность. Эти ценности служат вдохновляющей моделью для современных спортивных управленцев, формируя структурированный и ценностно-ориентированный стиль управления.

Боевые искусства Японии также способствуют более гибкому и целенаправленному формированию организационной структуры спортивных клубов, федераций и академий. В такой системе лидерство рассматривается не только как должность, но и как личный пример, стремление к постоянному развитию и принятие этически обоснованных решений. Для спортивных менеджеров это помогает развивать стратегическое мышление и эффективную коммуникацию внутри команды.

Другой важный аспект японских боевых искусств – это их влияние на спортивный маркетинг и брендинг. Визуальная привлекательность, ритуалы и философия боевых искусств делают их коммерчески востребованными. Международные турниры, телевизионные трансляции, спонсорские соглашения и продажа брендированной продукции превращают боевые искусства в неотъемлемую часть глобальной спортивной индустрии. Это создает возможности для внедрения инновационных маркетинговых стратегий.

Японские боевые искусства укрепляют не только физическую, но и психологическую подготовку спортсменов. Ценности, применяемые в тренировочном процессе – внимание, терпение, самоконтроль – способствуют не только улучшению спортивных результатов, но и личностному росту. В результате управленческие модели, основанные на боевых искусствах, способствуют формированию ответственных, целеустремленных и этичных лидеров в сфере спорта.

Ключевые слова: *японские боевые искусства, спортивный менеджмент, стратегическое управление, лидерство, спортивный маркетинг*

Summary

Nezrin Edilova

The İmpact of Japanese Martial Arts on Sports Management and its Development

Japanese martial arts not only develop physical abilities but also have a significant influence on key aspects of sports management – such as leadership, strategic planning, motivation, and team coordination. At the core of this discipline lies the Bushido code, an ethical system of conduct practiced by samurai, which emphasizes values such as discipline, honor, loyalty, and responsibility. These principles serve as an inspiring model for modern sports managers, fostering a structured and value-based management approach.

Japanese martial arts also contribute to the flexible and goal-oriented organization of sports clubs, federations, and academies. In this system, leadership is not merely a position but a responsibility rooted in setting an example, striving for continuous development, and making ethically grounded decisions. For sports managers, this helps cultivate strategic thinking and effective communication within teams.

Another vital aspect of Japanese martial arts is their impact on sports marketing and branding. The visual appeal, rituals, and philosophy associated with martial arts make them commercially attractive. International tournaments, television broadcasts, sponsorship agreements, and merchandise sales have turned martial arts into an integral part of the global sports industry. This creates opportunities for sports ma-

nagers to design innovative marketing strategies.

Japanese martial arts strengthen not only athletes' physical fitness but also their psychological preparedness. Core values practiced during training – such as focus, patience, and self-control – not only enhance performance but also contribute to personal development. Management models inspired by martial arts support the growth of responsible, goal-driven, and ethical leaders in the world of sports.

Key words: *Japanese martial arts, sports management, strategic management, leadership, sports marketing.*

Redaksiya heyətinin üzvü İ.e.d., prof. Məmmədov Elşad Yaqub oğlunun rəyi əsasında çapa məsləhət görülmüşdür.